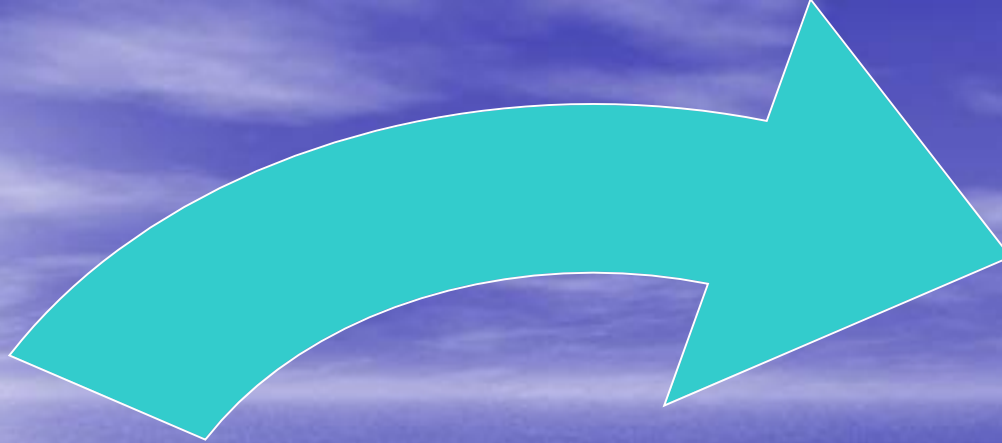

**ANDIJON DAVLAT UNIVERSITETI
TABIIY FANLAR FAKULTETI
EKOLOGIYA YO`NALISHI
II BOSQICH TALABASI
SOTVOLDIYEVA NURJAXONNING
BOTANIKA FANIDAN YOZGAN**

**MUSTAQIL ISH
REFERATI**

MAVZU: GERBARIY TAYYORLASH

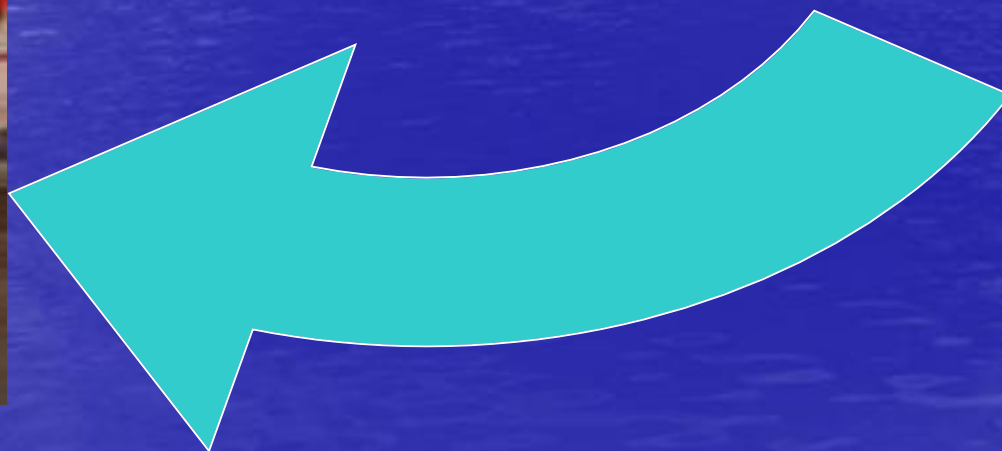

**O`SIMLIKLARNI
YIG`ISH**

REJA

**O`SIMLIKLARNI
QURITISH**

***Gerbariy* lotincha soʻzdan olingan boʻlib, *xerba* - oʻt, *xerbarius* - oʻtli degan maʼnoni bildiradi.**

Gerbariy koʻrgazmali materiallar orasida eng muhim oʻrinlardan birini egallaydi. Maxsus usullar bilan quritilgan oʻsimlik *gerbariy* deyiladi

Gerbariy larga maktab oʻquvchilari, ekskursiyalar uyushtirib, dunyoning turli burchaklaridan yigʻilgan gerbariy lar bilan tanishadi va oʻz bilimini

Toshkentdagi Oʻzbekiston RFA "Botanika" ilmiy-ishlab chiqarish markazida bir milliondan ortiq gerbariy saqlanadi. Gerbariy botanika fanining "oltin xazinasi" hisoblanadi

mustahkamlaydi

**Tabiatdan
o'simliklarni
yig'ish**

**O'simliklarni
quritish**

Gerbariy tayyorlash bosqichlari

**O'simlikni qayerdan
qay tarzda
yigilganligi
to'g'risidagi
ro'yhat**

**Yig'ilgan
o'simlikni
jamlash**

O`SIMLIKLARNI YIG`ISH

Siz tabiatga chiqqanda to`g`ri kelgan o`simlikni yig`avermaydiz. ular orasida "Qizil kitob"ga kiritilgan kamyon yoki zaharli o`simliklar ham bo`lishi mumkin.

Mayda o`tiar butunligicha, barcha organlari bilan binja olinadi. O`simliklar guli va mevasi bilan birga olinsa maqsadga muvofiq bo`ladi,

Shuning uchun faqat botanika darslarida kerak bo`ladigan o`simliklarni yig`ishingiz kerak. Gerbariy uchun kerakli o`simliklardan ko`p olmang, uch-to`rt tupi sizga kifoya qiladi

Ko`pincha o`simliklar organlariga qarab bir-biridan farq qilinadi. Juda yirik bir yillik yoki ko`p yillik o`tlar bo`lsa, ular qismlarga bo`lib olinadi.

O'simliklarni yig'ish uchun quyidagi narsalar kerak:

1. Tabiatda yig'ilgan o'simliklarni joylash uchun 30x45 sm kattalikda *papka* yasash oson. Papkaga uning kattaligida qirqilgan, suv shimadigan gazeta yoki qog'oz solinadi

Yorliq o'rnida ishlatish uchun 9x12 sm kaltalikdagi oq qog'oz varaqchalari. Topilgan o'simliklar to'g'risidagi ma'lumot shu qog'oz varaqchalariga faqat qora qalam bilan yozib qo'yiladi.

O'simliklarni kavlab olish uchun *tesha* va *belkurak*

O'simliklarning ro'yxatini va xossalarini yozish uchun *umumiy daftar*

Quruq meva va urug'larni solib qo'yish uchun qogozxaltachalar

O`SIMLIKLARNI QURITISH

Tabiatda o'tkazilgan mashg'ulotdan qaytib kelgandan keyin, yig'ib kelingan o'simliklar darhol quritish uchun yaxshilab joylab qo'yiladi. bitta qog'ozga ikki turdagi o'simlikni joylamang.

O'simliklarni quritish uchun quyidagi narsalar zarur:

Kattaligi taxminan 30x45 sm keladigan qog'oz yoki gazetalar

O'simliklarni iskanjaga joylashda barglari, gullari to'g'rilab chiqiladi. Lekin yopishib qolmasligi uchun ularning orasiga bosma qog'oz qo'yila

Iskanja. O'simliklarni sim iskanjada quritilgani ma'qul. Iskanjani tortib, mahkam bog'lab qo'yish uchun pishiq tizimcha bo'lishi kerak.

Bo'yi uzun o'simliklarni quritishdan oldin Bukiladi yoki qirqiladi va yonma-yon qo'yiladi. O'simliklarni iskanjaga joylaganda ularning uchi qog'ozning chetlariga yetmay turadigan bo'lishi kerak. Agar o'simlik juda seret bolsa, uni 2-3 kun soya joyda saqlab, so'ng qog'oz orasiga qo'yib quritiladi.

Iskanjaga yaxshilab joylangan o'simliklar tizimcha bilan tortib bog'lab qo'yiladi.

Iskanja quruq, shamol yaxshi esadigan, soya yokioftob joyda turishi kerak. Uni osib qo'yilsa, yana ham yaxshi bo'ladi. Dastlabki ikki-uch kunda iskanjani har kuni bir-ikki marta ochib, o'simliklar orasiga quruq qog'oz solib turiladi

Gerbariy tayyorlash uchun quritilgan o'simliklar pishiq qog'oz varaqlariga yopishtiriladi. Bu qog'ozlar papkadagi gazeta, qog'oz varaqlariga teng yok i ulardan biroz kichik, ya'ni kattaligi 30x45 sm bo'lishi mumkin

Gerbariyga mo'ljallab tayyorlab qo'yilgan har bir qog'oz varag'iga o'simlik qismlari qog'oz chetidan chiqib turmaydigan qilib joylanadi. O'simlik qog'oz varag'iga ensiz qilib qirqilgan qog'ozlarga yelim surtib yopishtiriladi yoki ip bilan tikib chiqiladi. O'simlikning o'ziga yelim surtish mutlaqo yaramaydi, chunki bunda o'simlik buziladi. Qog'oz varag'iga o'simlik bilan uning to'kilgan qismlari solinadigan xaltacha va yorliq ham yopishtiriladi

**Gerbariy varaqlariga yopishtiriladigan yorliqlarga
quyidagi ma'lumollar yozib qo'yiladi:**

**o'simliklarning mahalliy nomi
va u qaysi oilaga mansubligi**

o'simlik o'sib turgan joy (viloyat, tuman);

o'simlik o'sib turgan muhit (tuproq'i

o'simlik yig'ilgan kun (oy, yil);

**o'simlikni yig'ib kelgan o'quvchining
familiyasi va ismi**